

TEHNIČKA POMOĆ INSTITUCIJAMA INFRASTRUKTURE KVALITETA U SRBIJI

Kratki uvid u Evropsko i domaće EKO zakonodavstvo

Marjanca Zornik

Contract no.: EuropeAid/125357/D/SER/YU - "Technical assistance to quality infrastructure institutions in Serbia"
Project financed by EU

Evropsko zakonodavstvo

Istorija

- 70-ih prvi propisi EEZ
- 80-ih počeo "proboj" ekomenadžment koncepta, metoda i alata z.ž.s.
- RIO deklaracija 1992.g.
- Arhuska konvencija 1997
- Kjoto protokol* stupio na snagu 2005

(*U Srbiji: Zakon o potvrđivanju Kjoto protokola uz Okvirnu konvenciju UN o promeni klime (Službeni glasnik Republike Srbije" – Međunarodni ugovori, broj 88/07))

Contract no.: EuropeAid/125357/D/SER/YU - "Technical assistance to quality infrastructure institutions in Serbia"
Project financed by EU

Osnovni principi EU u zaštiti životne sredine

- Samit UN u Riu 1992.g.
- Agenda 21 – međunarodni dokument, kao putokaz ka održivom razvoju
- 2001.g lideri EU usvojili su evropsku Strategiju održivog razvoja
- Konferencija o klimatskim promenama UN na Baliju 2007.g. – donet je samo nacrt budućih razgovora i projekata; formiranje fonda UN za pomoć siromašnim zemljama u borbi za smanjenje klimatskih promena

Contract no.: EuropeAid/125357/D/SER/YU - "Technical assistance to quality infrastructure institutions in Serbia"
Project financed by EU

Evropsko zakonodavstvo

- **Evropska unija je započela implementaciju sledećih aktivnosti:**
 - Intenzivno usaglašavanje politika
 - Donošenje zakona i drugih akata
 - Uvođenje mera za primenu zakonodavstva
- **Time je dat doprinos**
 - Podsticanju istraživanja, razvoja i inovacija
 - Podizanju svesti
 - Smanjivanju zagađenja

Contract no.: EuropeAid/125357/D/SER/YU - "Technical assistance to quality infrastructure institutions in Serbia"
Project financed by EU

Osnovni principi EU u zaštiti životne sredine

- Suštinski princip je **ODRŽIVI RAZVOJ**:
 - Ekonomski napredak (podrazumeva se!)
 - Društveni razvoj (društvena odgovornost)
 - **Zaštita životne sredine**
- Jedan od najznačajnijih delova Acquis Communautaire, to je kompletnog EU zakonodavstva^(*), koji sadrži ukupno 35 poglavlja, po obimu (oko 25-30% ili oko 20.000 str.) i stepenu složenosti je **regulativa o zaštiti životne sredine**

*obuhvata načela, političke orijentacije, sudske prakse Suda EU i obaveznosti, koje su dogovorno prihvatile države članice

Contract no.: EuropaAid/125357/D/SER/YU - "Technical assistance to quality infrastructure institutions in Serbia"
Project financed by EU

Osnovni principi EU u zaštiti životne sredine

- **Zakonodavstvo se zasniva na 5 principa:**
 - Predostrožnost
 - Prevencija
 - Odgovornost za greške
 - Saradnja
 - Pristup informacijama
- **Arhuska konvencija (UNECE*, 1998, Aarhus):**
 - Pristup informacijama
 - Učešće javnosti u odlučivanju
 - Pristup pravosuđu

*United Nations Economic Commission for Europe

Contract no.: EuropaAid/125357/D/SER/YU - "Technical assistance to quality infrastructure institutions in Serbia"
Project financed by EU

Osnovni principi EU u zaštiti životne sredine

- Ugradnja principa u propise, strategije i politike i njihova dosledna primena dovela je do:
 - Smanjenja emisije otrovnih supstanci (olovo, živa) iz industrije
 - Smanjenje upotrebe pesticida i hemikalija
 - Dramatičnog smanjenja emisije SO₂ a time i acidifikacije jezera i šuma
 - % povećanja reciklaže otpadnih materija
 - Pобољшanja sistema za prečišćavanje otpadnih voda i sl.

Contract no.: EuropaAid/125357/D/SER/YU - "Technical assistance to quality infrastructure institutions in Serbia"
Project financed by EU

Osnovni principi EU u zaštiti životne sredine

- **6. Akcioni program EU o z.ž.s. sa 4 ključne oblasti:**
 - Klimatske promene
 - Zaštita prirode i biodiverziteta
 - Zdravlje i kvalitet života
 - Upravljanje prirodnim resursima i otpadom

Ovaj program nije usmeren na zakone već na:

- Bolje informisanje
- Jačanje partnerstva
- Uključivanje javnosti i zainteresovanih

Neobavezujuće inicijative mnogo puta delotvornije su od snage zakona...

Contract no.: EuropaAid/125357/D/SER/YU - "Technical assistance to quality infrastructure institutions in Serbia"
Project financed by EU

Evropsko zakonodavstvo

VRSTE EVROPSKIH PROPISA

- ▶ uredbe (regulations)
- ▶ direktive (directives)
- ▶ odluke/zaključci (decisions)
- ▶ preporuke (recommendations)
- ▶ mišljenja (opinions)
- ▶ rezolucije (resolutions)
- ▶ ...

www.eea.eu.int (Evropska agencija za zaštitu životne sredine)
<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/JOIndex.do?>

Contract no.: EuropaAid/125357/D/SER/YU - "Technical assistance to quality infrastructure institutions in Serbia"
Project financed by EU

Evropsko zakonodavstvo

UREDBE (regulations)

- ➔ NEPOSREDNO UPOTREBLJIVE I OBAVEZUJUĆE (ne zahtevaju dodatne nacionalne zakone)
- ➔ PRAVNO JAČE OD NACIONALNIH ZAKONA
- ➔ UPOTREBLJAVAJU SE, KADA JE POTREBAN JEDINSTVEN SISTEM ZA EU U CELINI
- ➔ objavljene u službenom listu EU, u nacionalnim ne

Contract no.: EuropaAid/125357/D/SER/YU - "Technical assistance to quality infrastructure institutions in Serbia"
Project financed by EU

Evropsko zakonodavstvo

DIREKTIVE (directive)

- ✚ OBAVEZUJUĆE ZA UKLJUČENJE U NACIONALNO ZAKONODAVSTVO ČLANICA EU
- ✚ RANG NACIONALNOGA PROPISA NIJE PROPISAN (zakon, uredba, pravilnik...)
- ✚ NAJČEŠĆE UPOTREBLJAVANO ZAKONODAVNO ORUĐE
- ✚ DRŽAVA ČLANICA MOŽE IMATI STROŽE MERE

Contract no.: EuropaAid/125357/D/SER/YU - "Technical assistance to quality infrastructure institutions in Serbia"
Project financed by EU

Evropsko zakonodavstvo

ODLUKE/ZAKLJUČCI (decision)

- NAMENJENE POJEDINIM DRŽAVAMA ILI ORGANIZACIJAMA ILI NEKIM POJEDINCIMA
- NEPOSREDNO OBAVEZUJUĆE SA DATUMOM POTPISA
- IMAJU OGRANIČEN OBIM I UPOTREBU, određuju posebne detalje, administrativne zahteve ili tehničke poglede iz uredbi i/ili direktiva

Contract no.: EuropaAid/125357/D/SER/YU - "Technical assistance to quality infrastructure institutions in Serbia"
Project financed by EU

EMAS

SISTEM UPRAVLJANJA ZAŠTITOM ŽIVOTNE SREDINE
(ECO-MANAGEMENT AND AUDIT SCHEME – EMAS)

- namenjen vrednovanju i poboljšavanju učinka zaštite životne sredine u organizacijama
- namenjen informisanju javnosti i drugih zainteresovanih
- pravni temelj:
 - UREDBA (ES) br. 1221/2009 EU PARLAMENTA I SAVETA od 25. 11. 2009dopušta dobrovoljno pristupanje organizacija

Nadgradnja sistema upravljanja zaštitom životne sredine po ISO 14001

Contract no.: EuropaAid/125357/D/SER/YU - "Technical assistance to quality infrastructure institutions in Serbia"
Project financed by EU

Podsticajne mere– ECO label

- ✘ Za proizvode, koji imaju manji negativni uticaj na životnu sredinu u poređenju sa sličnim, NE SME SE DODELITI svarima, koje su otrovne, štetne za životnu sredinu, kancerogene, otrovne za razmnožavanje i mutagene
- ✘ Dodeljuje ga ovlašćeni državni organ proizvođaču ili uvozniku
- ✘ Propisi EU za dobijanje znaka
- ✘ Važi za proizvod za koji je dodeljen
- ✘ Za dobijanje znaka treba plaćati naknadu
- ✘ ZNAČAJAN je životni ciklus proizvoda
- ✘ PODRUČJE UPOTREBE: za 21 grupu proizvoda
- ✘ USLOVI UPOTREBE: na raspolaganju u EU, ispunjavati moraju osnovne zahteve i merila za znak za zaštitu životne sredine
- ✘ NE UPOTREBLJAVA SE za hranu, piće, farmaceutske i medicinske naprave

Nacionalno zakonodavstvo

- ➔ Državni propisi:
 - ✓ Ustav
 - ✓ Zakoni (mogu bazirati na nacionalnim programima)
 - ✓ Podzakonski akti (uredba, pravilnik, odredba, uputstvo, dekret...)
- ➔ Lokalni propisi:
 - ✓ Dekreti

Contract no.: EuropaAid/125357/D/SER/YU - "Technical assistance to quality infrastructure institutions in Serbia"
Project financed by EU

NPI – Nacionalni program za integraciju u EU*

3.27. ŽIVOTNA SREDINA

- [3.27.1 Stanje](#)
- [3.27.2. Horizontalno zakonodavstvo](#)
- [3.27.3. Kvalitet vazduha i klimatske promene](#)
- [3.27.4. Upravljanje otpadom](#)
- [3.27.5. Zaštita i upravljanje vodama](#)
- [3.27.6. Zaštita prirode](#)
- [3.27.7. Kontrola industrijskog zagađenja i upravljanje rizikom](#)
- [3.27.8. Genetički modifikovani organizmi \(GMO\)](#)
- [3.27.9. Hemikalije](#)
- [3.27.10. Zaštita od buke](#)
- [3.27.11. Šumarstvo](#)
- [3.27.12. Civilna zaštita odnosno zaštita i spasavanje](#)

*VIR: mr D.Stokić

Contract no.: EuropaAid/125357/D/SER/YU - "Technical assistance to quality infrastructure institutions in Serbia"
Project financed by EU

Nacionalne strategije, ciljevi*

N.S. održivog razvoja (NSOR)

- Usvojena 9. maja 2008.g.
- Daje viziju razvoja Srbije do 2017.g.
- Analizira ravnotežu između tri osnovna stuba:
 - Održivi **ekonomski** rast, privredni i tehnološki razvoj
 - Održivi razvoj društva na bazi **socijalne** ravnoteže
 - **Zaštita životne sredine** uz racionalno raspolaganje prirodnim resursima

Nacionalni ciljevi upravljanja ambalažom i ambalažnim otpadom 2010 – 2014

*VIR: mr D.Stokić

Contract no.: EuropaAid/125357/D/SER/YU - "Technical assistance to quality infrastructure institutions in Serbia"
Project financed by EU

Nacionalne strategije*

N.S. upravljanja otpadom 2009-2018

- Revizija Strategije iz 2003.g.
- Očekuje se da bude usvojena na Vladi do kraja 2009.g.

Strategija uvođenja čistije proizvodnje

- **Principi:**
 - Integrirani proizvod (životni ciklus proizvoda)
 - Prevencija i predostrožnost
 - Ekonomičnost
 - Energetska efikasnost
 - Minimizacija otpada

*VIR: mr D.Stokić

Contract no.: EuropaAid/125357/D/SER/YU - "Technical assistance to quality infrastructure institutions in Serbia"
Project financed by EU

Domaći propisi kratki uvid*

2004.g. doneta 4 zakona:

- Zakon o zaštiti životne sredine ("Sl. glasnik RS", br. 135/04)
- Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu ("Sl. glasnik RS", br. 135/04)
- Zakon o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu ("Sl. glasnik RS", br. 135/04)
- Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađenja ("Sl. glasnik RS", br. 135/04)

2005.g. i 2006.g. donet(o):

- Zakon o zaštiti od jonizujućeg zračenja ("Sl. glasnik RS", br. 85/05)
- 6 uredbi
- 9 pravilnika

*VIR: mr D.Stokić

Contract no.: EuropaAid/125357/D/SER/YU - "Technical assistance to quality infrastructure institutions in Serbia"
Project financed by EU

Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine –IPPC*

- Uređuje uslove i postupak izdavanja integrisane dozvole za postrojenja i aktivnosti koja mogu imati negativne uticaje na zdravlje ljudi, životnu sredinu ili materijalna dobra;
- Nova postrojenja, koja podležu izdavanju integrisane dozvole, moraju pribaviti dozvolu pre puštanja u rad, dok postojeća postrojenja dozvolu moraju dobiti do 2015. godine;
- Preliminarnim spiskom identifikovano je 238. postojećih postrojenja koja podležu izdavanju integrisane dozvole;

*VIR: mr D.Stokić

Contract no.: EuropaAid/125357/D/SER/YU - "Technical assistance to quality infrastructure institutions in Serbia"
Project financed by EU

Dozvola*

Dozvolom se odobrava:

- rad novog postrojenja
- rad i bitne izmene u radu postojećeg postrojenja
- izuzetno i za prestanak aktivnosti postrojenja
- izdaje se za period ne duže od 10 godina

*vir: mr D.Stokić

Contract no.: EuropaAid/125357/D/SER/YU - "Technical assistance to quality infrastructure institutions in Serbia"
Project financed by EU

Vrste aktivnosti i postrojenja*

Propisane su Uredbom Vlade R. Srbije u septembru 2005.godine

- 1) proizvodnja energije,
- 2) proizvodnja i prerada metala,
- 3) industrija minerala,
- 4) hemijska industrija,
- 5) upravljanje otpadom,
- 6) ostale aktivnosti (prehrambena industrija, drvna industrija, industrija papira, industrija plastike, itd.).

Samo kod hemijske industrije ne postoje proizvodni kapaciteti kao kriterijum.

*vir: mr D.Stokić

Contract no.: EuropaAid/125357/D/SER/YU - "Technical assistance to quality infrastructure institutions in Serbia"
Project financed by EU

Neki od novousvojenih zakona* (Stupili na snagu 25.05.2009)

- Zakon o zaštiti od nejonizujućih zračenja;
- Zakon o hemikalijama;
- Zakon o biocidnim proizvodima;
- Zakon o upravljanju otpadom;
- Zakon o ambalaži i ambalažnom otpadu;
- Zakon o zaštiti vazduha;
- Zakon o zaštiti prirode;
- Zakon o zaštiti od buke u životnoj sredini;
- Zakon o zaštiti i održivom korišćenju ribljeg fonda

*vir: mr D.Stokić

Contract no.: EuropaAid/125357/D/SER/YU - "Technical assistance to quality infrastructure institutions in Serbia"
Project financed by EU

Izmene i dopune nekih zakona, potvrde konvencija i sl.* (Stupili na snagu 25.05.2009.)

- Zakon o izmenama i dopunama zakona o proceni uticaja na životnu sredinu;
- Zakon o izmenama i dopunama Zakona o zaštiti životne sredine;
- Zakon o potvrđivanju Roterdamske konvencije (opasne hemikalije i pesticidi u međunarodnoj trgovini);
- Zakon o potvrđivanju Arhuske konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine;
- Zakon o potvrđivanju Stokholmske konvencije

- Zaštita voda – u pripremi

*vir: mr D.Stokić

Contract no.: EuropaAid/125357/D/SER/YU - "Technical assistance to quality infrastructure institutions in Serbia"
Project financed by EU

“EKO-znak” Republike Srbije*

Donošenjem “Pravilnika o dodeli prava na korišćenje ekološkog znaka za proizvode koji ispunjavaju uslove za zaštitu životne sredine”, stekli su se uslovi za vrednovanje proizvoda koji imaju prijateljski odnos prema životnoj sredini.

*vir: mr D.Stokić

Contract no.: EuropaAid/125357/D/SER/YU - "Technical assistance to quality infrastructure institutions in Serbia"
Project financed by EU

Ali, na žalost...

- Usvajanje propisa **nije garancija** za dobro stanje životne sredine
- Brojni primeri:
 - Ispuštanje otpada i efluenta u tlo, reke, jezera, mora
 - Zagađenje vazduha iz elektrana i prometa
 - Nuklearne katastrofe
 - Izlivanje opasnih materija u zemljište
 - Migracija ptica i životinja
 - Nekontrolisana urbanizacija

Contract no.: EuropaAid/125357/D/SER/YU - "Technical assistance to quality infrastructure institutions in Serbia"
Project financed by EU

Šta bi trebalo učiniti?*

- ◆ Obezbediti što bolje informisanje o propisima, tekućim i budućim koracima i implikacijama po privredne subjekte;
- ◆ Uključiti privrednike, a i stručni kadar, u procese izrade nacrtu zakona i drugih akata (privredna komora?);
- ◆ Ubrzati donošenje podzakonskih akata radi efikasnije primene propisa;
- ◆ Doneti Nacionalni program z.ž.s. sa jasno definisanim prioritetima i prelaznim periodima prilagođavanja
- ◆ Obezbediti izgradnju infrastrukture z.ž.s. (finansijska podrška, podsticajne mere i sl.);
- ◆ Ponuditi što više kvalitetnih programa edukacije i obuke o regulativi u oblasti zaštite životne sredine za što širi krug zainteresovanih strana (privreda, lokalna samouprava, administracija, komore, građanstvo)

*vir: mr D.Stokić

Contract no.: EuropaAid/125357/D/SER/YU - "Technical assistance to quality infrastructure institutions in Serbia"
Project financed by EU

